

Prima instanță: Judecătoria Bălți (sediul central), (jud. A. Roșca)

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. S. Procopciuc, E. Grumeza, N. Chircu)

DECIZIE

03 noiembrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Iurie Bejenaru

examinând recursul declarat de Primarul, Primăria și Consiliul municipal Bălți,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Primarul, Primăria și Consiliul mun. Bălți împotriva SA "Flamingo-96" cu privire la încasarea datoriei pentru folosirea terenului,

împotriva deciziei din 12 mai 2021 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost admisă cererea de apel depusă de Primarul, Primăria și Consiliul mun. Bălți, casată integral încheierea și hotărârea din 13 noiembrie 2020 a Judecătoriei Bălți (sediul central) și emisă o nouă hotărâre prin care a fost încetat procesul în partea unor perioade pentru care s-a solicitat încasarea datoriei, iar în altă parte acțiunea a fost respinsă,

c o n s t a t ă :

La 28 septembrie 2020, Primarul, Primăria și Consiliul municipal Bălți au înaintat cerere de chemare în judecată împotriva SA "Flamingo-96" cu privire la încasarea datoriei pentru folosirea terenului.

În motivarea acțiunii reclamanții au indicat că, la 27 februarie 2014, Consiliul mun. Bălți a emis decizia nr.1/26 „Cu privire la stabilirea plății pentru folosirea terenului în mod unilateral”, prin care s-a stabilit plata anuală pentru folosirea terenului proprietate municipală, proprietarului construcției conform anexei la decizia sus-menționată.

În conformitate cu pct.3 al anexei Deciziei Consiliului Municipal Bălți nr. 1/26 din 27 februarie 2014, SA „Flamingo-96”, i-a fost stabilită plata pentru folosirea terenului ocupat din str. Ștefan cel Mare, 146, mun. Bălți, cu suprafața de

41,92 % din 8,4005 ha (3,52 ha). La 26 iulie 2018 de către Consiliul mun. Bălți a fost emisă decizia nr. 11/35 prin care a fost micșorată suprafața terenului, și anume: cifrele 41,92% din 8,4005 ha au fost substituite cu cifrele 41,31% din 8,4005 ha (3,47 ha).

În vederea respectării procedurii prealabile Primăria mun. Bălți a expediat în adresa SA „Flamingo-96” pretenția nr. 03-12/1360 din 22 iulie 2019, solicitând achitării plății conform Deciziei Consiliului Municipal Bălți nr. 1/26 din 27 februarie 2014.

SA „Flamingo-96” nu s-a adresat la Primăria pentru încheierea contractului de vânzare-cumpărare sau de arendă de aceea la 27 februarie 2014 Consiliul municipal a emis o decizie nr. 1/26 privind încasarea plății pentru folosirea loturilor de teren în mod unilateral care a stabilit plata anuală pentru folosirea terenului de către SA „Flamingo-96” în mărimea de 10% din prețul normativ al pământului în conformitate cu Legea nr. 1308 - XIII din 25.07.1997. În corespundere cu decizia sus-menționată a fost stabilită plata anuală pentru folosirea terenului cu suprafața totală de 41,92 % din 8,4005 ha, în mărime de 10% din prețul normativ al pământului.

La fel, a fost indicat că plata specificată va fi încasată, în termenele fixate de consiliile locale, pentru perioada care urmează momentului adoptării de către consiliul local a deciziei corespunzătoare până la încheierea contractului de vânzare - cumpărare sau de arendă.

Așadar, deși termenul pentru executarea obligațiilor asumate și achitarea datoriei în mod benevol a expirat, suma datoriei către Primăria mun. Bălți constituie 3 150 982,64 de lei.

De asemenea, conform schemei terenului aferent anexată la materialele cauzei, suprafața terenului a fost diminuată ca rezultat a transmiterii bunurilor imobile către SRL „Ecobricheta”.

În fața instanței au solicitat încasarea din contul SA „Flamingo-96” în beneficiul Primăriei mun. Bălți a datoriei în mărime de 3 150 982,64 lei.

Prin încheierea din 13 noiembrie 2020 a Judecătoriei Bălți (sediul central) procesul în partea pretenției înaintate de Primarul, Primaria și Consiliul municipal Bălți împotriva SA „Flamingo-96” cu privire la încasarea datoriei pentru folosirea terenului pentru perioada 27.02.2014-31.12.2015 și 27.02.2014-15.09.2018 în sumă de 3305058,17, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Primarul, Primăria și Consiliul municipal Bălți către SA „Flamingo-96” privind încasarea datoriei pentru folosirea terenului, a fost încetat.

Instanța a reținut că anterior în cadrul la două procese judiciare distincte au fost emise hotărâri irevocabile în privința încasării datoriei pentru perioada 27 februarie 2014-31 decembrie 2015 și 27 februarie 2014-15 septembrie 2018.

Prin hotărârea din 13 noiembrie 2020 a Judecătoriei Bălți (sediul central) a fost respinsă cererea de chemare în judecată depusă de Primarul, Primăria și

Consiliul municipal Bălți împotriva SA „Flamingo-96” cu privire la încasarea datoriei pentru folosirea terenului, ca neîntemeiată.

Pentru a hotărî astfel prima instanță a reținut în motivarea soluției sale că pretenția privind încasarea sumei de 437037,03 lei este neîntemeiată, or Primăria mun. Bălți nu a stabilit suprafața terenului aflat în posesia reală a SA ”Flamingo-96” nefiind stabilită care este de facto suprafața acestui teren cu suprafața de 3,52 ha, pe care reclamantul o consideră că ar fi ocupată de imobilele SA”Flamingo-96” și nici nu au fost prezentate probe care să justifice cuantumul datoriei solicitate spre încasare.

Prin decizia din 12 mai 2021 a Curții de Apel Bălți, a fost admisă cererea de apel depusă de Primarul, Primăria și Consiliul mun. Bălți, casată integral încheierea și hotărârea din 13 noiembrie 2020 a Judecătorei Bălți (sediul central) și emisă o nouă hotărâre prin care:

A fost încetat procesul civil la acțiunea formulată de către Primăria și Consiliul mun. Bălți împotriva SA „Flamingo-96” cu privire la încasarea datoriei pentru folosirea terenului în perioada 27 februarie 2014 – 31 decembrie 2015 și 27 februarie 2014-15 septembrie 2018.

A fost respinsă acțiunea formulată Primarul, Primăria și Consiliul mun. Bălți împotriva SA „Flamingo-96” cu privire la încasarea datoriei pentru folosirea terenului.

Pentru a decide astfel instanța de apel a reținut că părțile ale litigiilor examinate anterior nu sunt unele și aceleași persoane, după cum a indicat instanța de fond, acțiunile fiind depuse de Primăria și Consiliul mun. Bălți, or, în prezentul litigiu figurează în calitate de reclamant inclusiv Primarul mun. Bălți, iar pentru întrunirea condițiilor de încetare a procesului în temeiul art. 265 lit. b) al Codului de procedură civilă urmează ca litigiul să fie între aceleași părți, cu privire la același obiect și pe aceleași temeuri.

Totuși, reieșind din faptul că sumele discutate în prezenta speță au constituit obiect al examinării anterior, instanța de apel a dispus încetarea procesului în această parte, stabilind că obiectul litigiului în cauză este suma calculată de reclamant după 15 septembrie 2018.

Instanța de apel, constatând o dependență a hotărârii primei instanțe de încheierea prin care a fost încetat procesul, și faptul că această încheiere urmează a fi casată a decis casarea soluției primei instanțe cu privire la fondul cauzei și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

Pentru a respinge pretențiile reclamantilor, instanța de apel a constatat că Primăria mun. Bălți nu a prezentat o informație detaliată, însoțită de un plan geometric, cu referire la suprafața în litigiu, din terenul în cauză pentru a putea stabili dacă societatea pârâtă, se folosește de terenul cu suprafața de 3,5214 ha și dacă bunurile imobile ce aparțin cu drept de proprietate SA „Flamingo-96”, sunt amplasate pe terenul în litigiu.

Instanța de apel nu a reținut cu acest prilej Tabelul cu indicarea parametrilor cantitativi a construcțiilor precum și a sectoarelor de teren, or acest înscris nu indică cert asupra suprafeței ocupate de SA „Flamingo-96”, nu face claritate în delimitarea terenurilor între mai mulți coproprietari, nerezultând nici sumar suprafața la care pretinde reclamantul pentru achitare.

La 15 iulie 2021 (prin oficiul poștal), Primarul, Primăria și Consiliul municipal Bălți, a contestat cu recurs decizia din 12 mai 2021 a Curții de Apel Bălți, solicitând casarea acesteia și trimiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

În motivarea recursului au invocat faptul că instanța de apel la emiterea deciziei a apreciat în mod arbitrar probele. Mai mult, în opinia recurente, la examinarea cauzei au participat judecători care nu puteau să participe, or anterior au participat la examinarea unor cauze conexe.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 12 mai 2021, expediată părților la 05 iulie 2021, recepționată de recurenți la 08 iulie 2021. Astfel, se constată că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursul împotriva deciziei instanței de apel în termenul stabilit de lege.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurenta și intimații au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Primarul, Primăria și Consiliul municipal Bălți întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia recurată cu trimiterea cauzei la rejudecare.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă,

instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Pe parcursul examinării cauzei în fazele procesuale anterioare s-a constatat cu certitudine că temei pentru adresarea Primarului, Primăriei și Consiliului municipal Bălți în instanță a servit faptul neexecutării obligației de plata anuală pentru folosirea terenului proprietate municipală de către SA „Flamingo-96”.

Examinând acțiunea cu privire la încasarea datoriei instanța de apel a considerat-o neîntemeiată și a respins-o, reținând în susținerea concluziei sale că Primăria mun. Bălți nu a prezentat o informație detaliată, însoțită de un plan geometric, cu referire la suprafața în litigiu, din terenul în cauză pentru a putea stabili dacă societatea pârâtă, se folosește de terenul cu suprafața de 3,5214 ha și dacă bunurile imobile ce aparțin cu drept de proprietate SA „Flamingo-96”, sunt amplasate pe terenul în litigiu.

Instanța de recurs atestă că sub acest aspect, decizia instanței de apel este eronată, iar concluziile instanței sunt bazate pe interpretarea eronată a legii.

În corespundere cu prevederile art. 118 coroborat cu art. 121 al Codului de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și *obiecțiilor* sale dacă legea nu dispune altfel. Instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai *probele* pertinente care *confirmă*, *combat* ori *pun la îndoială* concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe.

Colegiul lărgit evidențiază că autoritățile publice locale la înaintarea prezentei acțiuni, în calitate de reclamantși, au prezentat în susținerea circumstanțelor invocate drept temei al pretențiilor sale un șir de înscrisuri cu titlu de probă, care în viziunea lor justifică revendicările din acțiune. Iar, în cazul în care societatea pârâtă nu a fost de acord cu cele relatate de partea adversă, obiecțiile ei urmau, la fel, să fie dovedite prin probe, or instanța de apel absolut arbitrar a reținut obiecțiile pârâtei cu privire la faptul că din materialele cauzei nu reiese suprafața *de fapt* ocupată de imobilele ce aparțin SA „Flamingo-96”, fără ca aceste obiecții să fie probate.

Cu acest prilej, instanța de recurs consideră necesar de a evidenția faptul că instanța de apel a inversat sarcina probațiunii, punând pe seama reclamantșilor obligația să dovedească circumstanțele pe care nu le-a invocat. Astfel, în cazul în care declarațiile care combat sau pun la îndoială cele invocate de reclamant nu au fost susținute prin probe, instanța urma să examineze cauza în limitele impuse de legislația procesuală.

La concret, prin decizia nr.1/26 din 27 februarie 2014 „Cu privire la stabilirea plății pentru folosirea terenului în mod unilateral”, s-a stabilit plata anuală pentru folosirea terenului proprietate municipală din str. Ștefan cel Mare, 146, mun. Bălți,

cu suprafața de 41,31% din 8,4005 ha (3,47 ha), iar în cazul în care SA „Flamingo-96” nu este de acord cu condițiile impuse, invocând că suprafața ocupată *de fapt* este mai mică, urma să prezinte probe în acest sens și nicidecum să ocupe o simplă poziție de negare.

Așadar, prin depășirea limitelor examinării cauzei, redate mai sus, se constată că instanța de apel a emis o decizie contrară cadrului legal și care nu poate fi menținută. Or, prin prisma principiului contradictorialității și egalității în arme, instanța de apel era obligată să asigure un echilibru just a intereselor ambelor părți implicate în proces. În esență, motivarea Curții de Apel Bălți ia pus într-o situație de dezavantaj pe Primarul, Primăria și Consiliul municipal Bălți față de adversarul său, fiind ”sanționați” pentru faptul că nu au probat cele invocate de SA „Flamingo-96” (a se vedea cauza Donadze vs. Georgia, hotărârea din 7 martie 2006, § 35 – 36).

Constatând toate cele relatate supra, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, conturează o opinie tendențioasă a instanței de apel de reținere și însușire a argumentelor SA „Flamingo-96”, fără a da o apreciere tuturor probelor în ansamblu, fără a răspunde la toate temeiurile invocate de părți și în limitele admisibile stabilite exhaustiv de lege, ignorând nemotivat unele afirmații și situații certe sau cel puțin nemotivând prevalarea unor circumstanțe, pe care s-a bazat soluția emisă, asupra celorlalte probe existente la dosar.

Distinct de cele relatate, Colegiul lărgit evidențiază că soluția instanței de apel în partea încetării procesului este emisă cu încălcarea normelor de drept procesual. Astfel, examinând cauza prima instanță a emis două acte judecătorești separate și anume o încheiere din 13 noiembrie 2020 de încetare a procesului în parte și o hotărâre din aceeași dată de respingere a pretențiilor în altă parte. Ambele acte judecătorești de dispoziție menționate au calea lor proprie de atac, recurs și apel.

La caz, Primarul, Primăria și Consiliul municipal Bălți au exercitat, separat, două căi de atac, depunând astfel recurs la încheierea din 13 noiembrie 2020 a Judecătoriei Bălți (sediul central) și apel împotriva hotărârii din 13 noiembrie 2020 a Judecătoriei Bălți (sediul central), totuși instanța de apel examinând *apelul* a decis casarea atât a hotărârii, cât și a încheierii primei instanțe.

Instanța de recurs atenționează că examinarea cauzelor în ordine de apel se efectuează în strictă conformitate cu prevederile capitolului XXXVII din Codul de procedură civilă, iar împuternicirile și competența *instanței de apel* nu pot fi lărgite.

Potrivit prevederilor art. 359 alin. (1) al Codului de procedură civilă, încheierile emise în primă instanță nu pot fi atacate cu apel decât o dată cu hotărârea, *cu excepția* încheierilor care pot fi atacate cu recurs, *separat de hotărâre*, în cazurile specificate la art. 423. În acest sens, potrivit art. 266 al

aceleiași legi, încheierea instanței prin care se dispune încetarea procesului se contestă cu recurs. Așadar, competența instanței de a examina o cale de atac este stabilită prin lege și în măsura în care norma de la art. 359 alin. (1) prevede excepție a competenței, aceasta urmează a fi aplicată sub sancțiunea nulității pe acest criteriu.

Totodată, instanța de recurs ține să menționeze că sintagma ”*pot fi atacate cu recurs, separat de hotărâre*” nu poate fi interpretată în sensul discreției de a exercita calea de atac separat sau împreună cu hotărârea, ci în general la discreția părții de a contesta sau nu actul judecătoresc.

Pe cale de consecință, fiind exercitate două căi de atac diferite, împotriva la două acte judecătorești diferite, instanța de apel le-a examinat într-o singură procedură și a emis o singură soluție. În ceea ce privește primul aspect, Colegiul largit nu întrevide incompatibilități ca ambele cereri să fie examinate de același complet de judecată și în aceeași ședință, însă cu referire la al doilea aspect, emiterea unei singure soluții pe ambele probleme este rezultatul interpretării exhaustive a prevederilor legii.

Mai mult, prin emiterea unei astfel de soluții, instanța de apel a largit și numărul căilor de atac care pot fi parcurse în cazul contestării unei încheieri emise de primă instanță. Încheierile primei instanțe, după cum a fost menționat supra, se supun recursului, iar decizia instanței de recurs emisă în această privință este irevocabilă. La caz, însă, instanța de apel a supus verificării legalitatea primei instanțe și a emis o decizie definitivă dar cu drept de recurs, acordând astfel posibilitate părților de a mai pune în discuție problema încetării procesului.

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a stabili că erorile judiciare analizate în speță sunt esențiale și nu pot fi corectate în această fază. Or judecarea recursului, exercitat conform rigorilor impuse de art. 432 alin. (1) al Codului de procedură civilă, are caracter devolutiv numai pentru problemele de drept material și procedural.

În acest caz, art. 442 al Codului de procedură civilă prevede că în ordine de recurs nu pot fi administrate probe noi, ceea ce consolidează poziția susmenționată. Așadar, omisiunea instanței de apel de a aprecia toate probele în ansamblu, precum și de a examina cauza în limitele admisibile de lege, conduce inevitabil la încălcarea garanțiilor unui proces echitabil.

Prin urmare, ținând cont de faptele din speță, de argumentele părților și de constatările de mai sus, Colegiul judiciar consideră că a examinat principalele întrebări juridice puse în cerere și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate în acțiune.

Acestea, în esență, nu au forță juridică de a influența prezenta soluție pe caz și relevanța lor va putea fi supusă unei aprecieri juridice la o nouă rejudecare a cauzei (a se vedea, *printre alte autorități*, cauzele Kamil Uzun vs. Turcia, hotărâre din 10 mai 2007, § 64; Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin

Câmpeanu vs. România (Marea Cameră), din 17 iulie 2014, § 156).

Astfel, din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat, de a casa decizia din 12 mai 2021 a Curții de Apel Bălți, iar reținând că erorile procedurale admise nu pot fi corectate de instanța de recurs, cauza urmează a fi remisă la rejudecare, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța urmează să examineze speța în întregime în cadrul unor proceduri noi, în vederea respectării dreptului părților la un proces echitabil, *în special*, cu respectarea limitelor legale de examinare, cu diferențierea a căii de atac recursul și căii de atac apelul, dar și în partea aprecierii juridice a observațiilor lăsate fără răspuns (a se vedea, *spre exemplu* impactul considerentelor instanței de recurs la o nouă reexaminare, cauzele Victor Harovschi vs. Moldova, hotărâre din 18 noiembrie 2008; Dimitar Yordanov vs. Bulgaria, hotărâre din 06 septembrie 2018, § 52 - 53).

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Primarul, Primăria și Consiliul municipal Bălți.

Se casează decizia din 12 mai 2021 a Curții de Apel Bălți emisă în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Primarul, Primăria și Consiliul mun. Bălți împotriva SA "Flamingo-96" cu privire la încasarea datoriei pentru folosirea terenului și se remite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Iurie Bejenaru